

Za agrarne krize između 1873. i 1895. cijene stoke nisu osjetljivo padale, ni izdaleka toliko koliko cijene pšenice,²⁾ a ta je pojava bila znatno u prilog stočarskih krajeva, koji prodaju stoku, a kupuju pšenicu. Isto su tako i poreska opterećenja u stočarskim krajevima relativno manja nego što su u poljodjelskim krajevima. Na taj način vidimo, da sve one pojave, koje su destruktivno djelovale na sektor autarhične ekonomije u gornjim hrvatskim krajevima, konstruktivno su djelovale u sektoru gdje je prevladavala stočarska ekonomija.

Međutim razvitak u tom pravcu bio je samo privremen. Čim je industrijski kapitalizam imao na tržištu rada suvišak radne snage i čim se pojavila organizacija radnika, obustavljena je emigracija u gradove i u prekomorske zemlje. Tako je nastala relativna prenapučenost naših stočarskih krajeva. To je dovelo do parceliranja zemljišta, do razbijanja patrijarhalnih porodica, do ograničavanja stočarenja u interesu produkcije žitarica, do zacštravanja ekonomskih razlika na selu, i do pojačanog iskorišćavanja od seoskih trgovaca i lihvara.

Sada su se i u tim krajevima stočarske ekonomije jače osjećali porezi i monopoli, a naročito davanja u prirodnim proizvodima, na kojima je svećenstvo insistiralo prema »starom običaju«, iako je tih proizvoda, naročito stočarskih, bilo sada mnogo manje, iako su se negdašnje velike patrijarhalne porodice podijelile, pa prirod pojedinih individualnih porodica nije bio ni izdaleka tolik, kolik je bio

2) Uporedi Bićanić, op. cit.